

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F.J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 278. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg10-shoot-idm140342679660304/facsimile.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

MORALSKE TANKER

- hvasse Dom bragt din Galde i Bevægelse, og nu vil du drage din Pen mod Fjenden. Vent og se, hvad der bliver Bogens Bane og Skæbne. Maaske falder din Kritik til Jorden ved Folkets Dom. - *Lob, Løb.*
- S. 117. *Apologie*, Forsvarsskrift. - *dubieuse*, tvivlsomme. - *replicere* og *duplicere*, indgive første og andet Forsvarsindlæg. - *Deduction*, Fremstilling. - *clausulerer*, slutter. - *anseer sig*, underforstået: at besvares.
- S. 118. *Marius*, fra Plutark, *Apophthegmata Romanorum* (*Moralia* 202 D) eller *Marius' Liv*. - *Erasmus* fra Rotterdam (1466-1536), hollandsk, humanistisk Filosof. - *Grotius*, Hugo (1583-1645), hollandsk Reislærd. - *Scaliger*, Julius Cæsar (1484-1558), italiensk Polyhistor og Digter. - *Crescit etc.*, lat. en bevæbnet Sæd af Mænd voksede op. Ovid, *Metam.* 3, 110. - *Lilleput*, rettere Lilliput; Jonathan Swift's *Travels by Lemuel Gulliver* (1726), Part I. A Voyage to Lilliput. - *infestered*, angrebet. - *giøer*, bjæffer. - *Qvippe etc.*, Hævn er jo altid et uberydeligt, kraftløst og snævert Sinds Fryd. *Juvenal* 13, 189-91. - *Constantinus* den Store (274-337), romersk Kejser. - *Ephori*, Eforer, høje Embedsmænd i det gamle Sparta.
- S. 119. *Clazomeniske*, fra Klazomenai, jonisk Oldtidsby paa Lilleasiens Vestkyst. - *Arcesilaus*, Arkesilaos (ca. 315-240 f. Kr.), gr. Filosof. - *Anfægting*, Kritik. - *haver jeg tiet stille*, Holberg hørte nu aldrig helt op med at forsvare sig over for Kritik. - *Oleum etc.*, lat. Jeg har spildt min Olie og Ulejlighed. *Plautus*, *Poenulus* 532. - *N. N. fecit*, lat. N. N. gjorde det. - *Poltron*, Kujon. - *Bravoure*, fr. Tapperhed. - *Qvid etc.*, lat. Hvis et Æsel slaar bag ud efter mig - underforstået: skulde jeg derfor stævne det for Retten? Overfaldet paa Sokrates fortælltes hos *Diogenes Laertios* 2, 5, 21.
- S. 120. *In etc.* En hellig Skolelov byder, at Præses i Disputationen skal forlade Katedret som Sejtherre. Men den hvem ingen kan overbevise med Ord har tabt. Den der indrømmer han er slaaet gaar som Sejtherre derfra. - *Diaphorius*, Holbergs Fejl for *Diaphorus*. Fra *Molière*, *Le Malade imaginaire* II, 5. - *Præceptum*, Forskrift. - *sette dig i Baroco*, faa det sidste Ord. Baroco er Navnet paa en af den logiske Slutnings Former.
- S. 121. *Testimonium*, Vidnesbyrd. - *Certificat*, Attest. - *Stadium Morale*, Menneskekundskab. - *Præses*, Disputationsdeltager, der forsvare en Paastand. Modparten bestaar af *Opponent*; begge Parter er *Disputatorer*. - *Objectioner*, Indvendinger. - *Svadsighed*, Snaksalighed.
- S. 122. *termineres*, sluttes. - *Uheld*, uheldige Tilstande. - *scholastisk*, formalistisk; spekulativ. *Den skolastiske Filosofi* i Middelalderen søgte paa Grundlag af den aristoteliske Filosofi at for-

NOTER

- ene Kirkens Dogmer i eet sammenhængende System. - *Terminus*, Fagudtryk.
- S. 123. *provisionale*, foreløbige.
- S. 124. *Examen*, Undersøgelse. - *Interesse*, Egennytte. - *Docilitet*, Lærvillighed. - *Assurance*, Selvtillid. - *Reformerede*, Calvinister. - *Prælat*, den franske Teolog Bossuet (1627-1704). *Histoire des Variations des Eglises protestantes* udkom 1688.
- S. 125. *Infalibilitet*, Ufejlbarehed. - *Concilii Canon*, Kirkeforsamlingsbeslutning. - *Suiter*, Følger. - *Desertion*, Frafald. - *Judicium*, Skøn, Dom.
- S. 126. *Malebariske*, fra Malabarkysten, hvor Trankebar ligger. - *Est etc.* Intet er saa sørgeligt som Bymenneskets Lod; for den fattige Bonde staar store Goder til Rede. - *U-leiligheder*, Ulemper, Besværligheder. - *Lemmer*, Medlemmer. - *den underjordiske Anordning*, Niels Klim, Kap. VII.
- S. 127. *Exactioner*, Opkrævninger; Afgifter. - *daarlig*, uklog.
- S. 128. *Mestecios etc.* Spansk Mestizo, Mestiz er Blanding af Hvid og Indianer; tresalbo er Blanding af Mestiz og Indianer; cuatralbo af Mestiz og Hvid. - *af particulis heterogeneis*, lat. af uensartede Dele. - *characteriserede*, givet en vis Titel eller Værdighed. - *Expectantz*, Løfte; Krav. - *Succession*, Efterfølgelse i Rettighed. - *designeret*, forudbestemt. - *entia in potentia*, lat. Væsener med Muligheder.
- S. 129. *Sollicitationer*, Ansøgninger. - *delicate*, sarte; forvænte. - *giør lige*, gør Gengæld.
- S. 130. *Ferle*, Træstok med en rund Klump eller Plade i den ene Ende. - *Præparatorier*, Forberedelser. - *præludia*, lat. Forspil.
- S. 131. *disputare*, nægte Retten til. - *Miner*, Minegange (anlagt for at skaffe sig Adgang til fjendtlige Befæstninger). - *Stormstier*, Stormstiger. - *appliceres*, anbringes. - *paa Discretion*, paa Naade og Unaade. - *Plenipotentiariet*, Befuldmægtigede. - *rapporterer sig til*, henholder sig til. - *Tamperretten*, Ægteskabsdomstolen. - *flyde end nogle*, kommer endog nogle Herligheder. - *Lazaret*, Hospital.
- S. 132. *Uxorem etc.* Epigrammet oversættes af Holberg selv. Dog ændres de to sidste Linier, der opr. lød: jeg vil ikke vide af nogen Yderligheder, Middelvejen er min Lyst og midt mellem Yderpunkterne gaar en Mand sikrest med sin Ægtefælle. - *solut Stiil*, Prosa. - *stiv*, stædig. - *for min Pande*, dvs. kunde give mig Horn. - *Qvæ etc.*, lat. Hun som er let, er tung; thi hun tynger ved sin Lethed.
- S. 133. *Poema*, nemlig Zille Hans Datters *Gynaicologia* eller Forsvars Skrift for Qvinde-Kønnet. Se Bind II, S. 387 ff. - *Vita etc.*, Mit Liv er ærbart, min Muse er kaad. Ovid. *Trist.* 2, 354. - *særdeles*, specielle. - *allegerer*, anfører. - *forsyne*, tilfreds-